

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Czesław Siekierski

Warszawa, 28 marca 2024 r.
znak sprawy: BM.zp.071.25.2024

Pani
Małgorzata Kidawa – Błońska
Marszałek Senatu RP

Dotyczy: odpowiedź na oświadczenie złożone przez senatora Jerzego Chróścikowskiego wspólnie z innymi senatorami podczas 7. posiedzenia Senatu RP 6 marca 2024 r.

Szanowna Pani Marszałek,

w związku z oświadczeniem złożonym podczas 7. posiedzenia Senatu RP 6 marca 2024 r. przez senatora Jerzego Chróścikowskiego wspólnie z innymi senatorami w sprawie trwających protestów rolników, poniżej przedstawiam informacje w odniesieniu do zagadnień poruszonych w przedmiotowym wystąpieniu.

Zapewniam, że MRiRW priorytetowo traktuje problem nadmiernego importu rolno-spożywczego z Ukrainy. Od wielu tygodni zabiegamy o wypracowanie w tym zakresie korzystnych dla polskiego sektora rolnego rozwiązań.

Jeśli chodzi o wspomniane w Państwa oświadczeniu projektowane unijne rozporządzenie przedłużające tzw. autonomiczne środki handlowe (ATM) w imporcie z Ukrainy, to informuję, że MRiRW przekazywało postulaty dotyczące środków ATM jeszcze przed publikacją projektu ww. rozporządzenia przez Komisję Europejską (KE) 31 stycznia 2024 r. Zwracaliśmy uwagę na zakłócenia rynkowe spowodowane nadmiernym importem rolno-spożywczym z Ukrainy i potrzebę wypracowania

odpowiednich mechanizmów ochronnych. M.in. dzięki naszym postulatom projekt KE zawiera pewne elementy, które można ocenić pozytywnie:

- skrócenie i uproszczenie procedury uruchamiania środków ochronnych,
- możliwość wprowadzenia regionalnych środków ochronnych w przypadku zakłóceń rynkowych w danym regionie UE bądź nawet w jednym państwie członkowskim,
- koncepcję automatycznego mechanizmu ochronnego w imporcie cukru, mięsa drobiowego i jaj.

KE nie uwzględniła jednak w swoim projekcie innych, istotnych postulatów Polski, co sprawia, że nie można uznać tego projektu za satysfakcjonujący. Dlatego też w dyskusji na unijnym forum postulowaliśmy dalsze modyfikacje ww. projektu, tak aby mechanizmy ochronne były jeszcze skuteczniejsze tj.:

- a) zmianę okresu referencyjnego służącego wyliczeniu progów uruchomienia automatycznego mechanizmu ochronnego w imporcie z Ukrainy jaj, mięsa drobiowego i cukru. KE zaproponowała wyznaczenie ww. progów w oparciu o średnią importu z Ukrainy do UE z lat 2022-2023, kiedy obserwowaliśmy już nadmierny import rolno-spożywczy z Ukrainy. Polska proponowała lata 2019-2021 bądź ostatecznie lata 2020-2022 lub 2021-2023,
- b) wdrożenie ww. mechanizmu przywracania ceł, nie czekając na wejście w życie nowego rozporządzenia (tj. 6 czerwca 2024 r.), ale w oparciu o bieżące rozporządzenie ATM. W związku z dynamiką importu z Ukrainy, zwłaszcza w sektorze cukru, istnieje ryzyko przekroczenia ww. progów jeszcze przed wejściem w życie nowego rozporządzenia. W naszej opinii KE ma podstawę do przyjęcia mechanizmu ochronnego już teraz,
- c) objęcie wszystkich produktów rolnych bez wyjątku możliwością stosowania środków ochronnych według nowego rozporządzenia ATM (tj. środków służących ograniczeniu bezcłowego importu – rozporządzenie nie określa z góry, jaką mają mieć formę),
- d) wykreślenie z projektu rozporządzenia postanowienia zawieszającego w stosunku do importu z Ukrainy przepisy UE pozwalające krajom członkowskim na samodzielne stosowanie, w wyjątkowych sytuacjach,

środków w imporcie z krajów trzecich służących ochronie zdrowia i porządku publicznego,

- e) zobowiązanie się KE do regularnego raportowania krajom członkowskim nt. stanu dostosowania ukraińskiego ustawodawstwa do przepisów UE dotyczących wymogów i standardów produkcji rolnej.

Wobec nieuwzględnienia ww. postulatów i zgodnie ze Stanowiskiem Rządu RP Polska dwukrotnie sprzeciwiła się ww. projektowi rozporządzenia na forum Komitetu COREPER (tj. Stałych Przedstawicieli państw członkowskich) – 21 lutego 2024 r. i 8 marca 2024 r. Sprzeciw wyrażały również Słowacja i Węgry, a od głosu wstrzymały się Bułgaria i Rumunia. Projekt został jednak zaaprobowany w wersji proponowanej przez KE i przekazany do dalszego procedowania przez Parlament Europejski (PE). MRiRW przekazało nasze postulaty polskim posłom do PE – członkom komisji handlu międzynarodowego (INTA) i rolnictwa i rozwoju wsi (AGRI). Polscy posłowie do PE zgłosili na forum ww. komisji propozycje poprawek na podstawie postulatów MRiRW. Wiodąca Komisja INTA przyjęła co prawda 7 marca 2024 r. stanowisko popierające projekt rozporządzenia bez poprawek, ale PE na sesji plenarnej 13 marca 2024 r. przyjął zgłoszone ponownie m.in. przez polskich posłów do PE poprawki zbieżne ze stanowiskiem MRiRW. Ww. poprawki przewidują szybszą procedurę uruchomienia oraz wzmocnienie automatycznego mechanizmu ochronnego, który miałby zastosowanie nie tylko do mięsa drobiowego, jaj i cukru, jak proponowała KE, ale dodatkowo byłby rozszerzony na miód i wrażliwe produkty sektora zbożowego. Poprawki przewidywały również postulowaną przez MRiRW zmianę okresu referencyjnego służącego wyliczeniu progów uruchomienia ww. automatycznego mechanizmu ochronnego na lata 2021-2023 (a nie lata 2022-2023 jak proponowała KE). Polska poparła wszystkie zgłoszone poprawki na forum Komitetu COREPER 15 marca 2024 r.

Poprawki PE były już omawiane w ramach tzw. trilogu między przedstawicielami KE, PE i prezydencji. W ich wyniku 20 marca 2024 r. wypracowano wstępne porozumienie, które będzie jeszcze przedmiotem dyskusji i wymaga zatwierdzenia przez Komitet COREPER i PE. Ww. porozumienie częściowo realizuje nasze postulaty, m.in. przewiduje skrócony okres na uruchomienie przez KE automatycznego mechanizmu ochronnego (zgodnie z poprawką PE). W wyniku trilogu rozszerzono też zakres

towarowy automatycznego mechanizmu o miód, owies, kukurydzę oraz niektóre produkty przetwórstwa zbóż, co jednak tylko częściowo odzwierciedla pierwotne poprawki PE, które popieraliśmy. W przypadku m.in. pszenicy, którą również proponowaliśmy objąć ww. mechanizmem, KE zadeklarowała wzmocniony monitoring importu z Ukrainy. Porozumienie w obecnej wersji nie przewiduje również zmiany okresu referencyjnego. Komisja INTA poparła wypracowane porozumienie 20 marca 2024 r.

Z uwagi na powyższe wypracowany kompromis nie jest satysfakcjonujący z punktu widzenia Polski. Dlatego przekazaliśmy nasz sprzeciw wobec ww. porozumienia w czasie posiedzenia Komitetu COREPER 20 marca 2024 r. Dyskusja na forum UE będzie kontynuowana w najbliższych dniach. Polska administracja będzie niezmiennie zabiegać o uwzględnienie w projekcie rozporządzenia ws. ATM jak najkorzystniejszych dla polskiego sektora rolnego rozwiązań.

Ponadto zwracam uwagę, że import rolno-spożywczy z Ukrainy (i innych krajów trzecich) nie jest niekontrolowany. Podlega on celnym kontrolom granicznym, a ponadto określone kategorie produktów podlegają również kontrolom weterynaryjnym, fitosanitarnym, sanitarnym lub jakościowym zgodnie z procedurami określonymi przez unijne i krajowe przepisy. Jeśli chodzi zaś o wspomniany w Państwa oświadczeniu problem różnych standardów produkcji obowiązujących rolników w UE i w Ukrainie, informujemy, że MRiRW zwraca na forum unijnym uwagę na konieczność bardziej stanowczego egzekwowania od Ukrainy realizacji jej zobowiązań wobec UE w zakresie dostosowania krajowych przepisów do regulacji UE m.in. z zakresu spraw weterynaryjnych czy niektórych wymogów produkcji rolnej. Takie zobowiązanie wynika wprost z załącznika V do Układu o stowarzyszeniu UE-Ukraina, który zawiera listę aktów prawnych UE, do których strona ukraińska ma dostosować swoje przepisy.

Odnosząc się do Państwa wezwania „do natychmiastowego wprowadzenia jednostronnie bezterminowego zakazu przywozu do Polski z Ukrainy produktów rolno-spożywczych”, zaznaczam, że obecnie nadal obowiązuje zakaz importu z Ukrainy do Polski pszenicy, kukurydzy, rzepaku, nasion słonecznika i niektórych produktów

przetwórstwa zbóż i oleistych¹. KE poinformowała, że uznaje ten zakaz za niezgodny z prawem UE i naruszający wyłączne kompetencje UE w obszarze polityki handlowej, a zatem nie wyklucza uruchomienia wobec Polski postępowania naruszeniowego. Zamknięcie granic na import rolno-spożywczy z Ukrainy mogłoby również prowadzić do wprowadzenia przez Ukrainę środków odwetowych względem polskiego eksportu rolno-spożywczego. Mogłoby to więc przynieść negatywne skutki dla polskich producentów i eksporterów żywności. Wątpliwości wobec takiego rozwiązania sygnalizowały w ostatnim czasie niektóre branże m.in. mleczarska. Stąd podjęliśmy i nadal prowadzimy ze stroną ukraińską dwustronny dialog zmierzający do wypracowania warunków wymiany handlowej, które ograniczą zakłócenia rynkowe w Polsce. Rozmowy ze stroną ukraińską trwają. Dopóki w ich toku nie wypracujemy satysfakcjonującego rozwiązania, uważamy, że zakaz nie powinien zostać zniesiony. KE wspiera wypracowanie dwustronnego mechanizmu z Ukrainą.

Mając na uwadze, że obecnie w całej UE, w tym w Polsce, problemem są niskie ceny zbóż i nadmierne ich zapasy w niektórych regionach, w tym w Polsce, wnioskujemy do Komisji Europejskiej o podjęcie działań jeszcze przed rozpoczęciem tegorocznych zbiorów, w celu przywrócenia równowagi na unijnym rynku zbóż, m.in. poprzez przeznaczenie nadwyżki zbóż na pomoc żywnościową oraz uruchomienia dopłat do transportu zboża na obszarze Unii Europejskiej oraz do regionów deficytowych poza Unią.

W MRiRW przygotowane zostało rozporządzenie w sprawie dopłat do zbóż, dające doraźne wsparcie rolnikom, którzy ucierpieli na skutek znaczącego spadku cen zboża na rynku. Działanie to ma na celu zdjęcie nadwyżki zbożowej przed żniwami i zachęcenie rolników do sprzedaży zboża.

Niezależnie od powyższego trzeba pamiętać, że niskie ceny zbóż na całym świecie są spowodowane m.in. ich dużymi zapasami, mniejszym popytem ze strony tradycyjnych importerów w Afryce i Azji głównie ze względu na trudną sytuację ekonomiczną państw z tego regionu. Ponadto Rosja jako największy eksporter pszenicy na świecie, prowadzi agresywną politykę sprzedażową po niskich cenach,

¹ Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 15 września 2023 r. w sprawie zakazu przywozu z Ukrainy produktów rolnych, Dz.U. 2023 poz. 1898

czego efektem jest spadek cen na rynkach światowych i tym samym pogorszenie warunków gospodarowania producentów zbóż również w Polsce.

W odniesieniu do wyzwań długoterminowych Polska uważa, że na poziomie całej UE należy zaproponować odpowiednie działania w celu ograniczenia wpływu działań Rosji na międzynarodowy i unijny rynek rolny. Trzeba także dokonać przeglądu unijnych instrumentów zarządzania kryzysowego, w tym zaktualizować ceny interwencyjne. Postulujemy o to na forum UE.

W odniesieniu do importu z Ukrainy postulujemy na forum UE powrót do wzajemnie korzystnych relacji handlowych UE-UA, m.in. poprzez negocjowanie warunków w oparciu o pogłębioną i kompleksową umowę o wolnym handlu (DCFTA). Powinniśmy też wesprzeć Ukrainę w odzyskaniu tradycyjnych dla niej rynków eksportowych w krajach trzecich, szczególnie w Afryce i na Bliskim Wschodzie.

W związku z tym, że produkcja zbóż w Polsce w ostatnich latach jest rekordowa, znacznie przekraczająca krajowe zapotrzebowanie, podejmowane są działania w celu zwiększenia możliwości wykorzystania zboża produkowanego w Polsce na inne cele niż spożywcze. Dzięki wprowadzeniu w Polsce europejskiego standardu benzyny E10 od 1 stycznia 2024 r. zwiększyło się zapotrzebowanie na kukurydzę o dodatkowe około 400-500 tys. ton rocznie.

Rozbudowywana jest również infrastruktura transportowa, drogowa i przeładunkowa w Polsce oraz trwa współpraca z eksporterami, dzięki czemu możliwe jest zwiększanie eksportu zbóż z Polski do historycznie wysokich poziomów. Jeśli chodzi o roczne zdolności przeładunkowe polskich portów morskich to: dla portu w Gdańsku jest to 3,2 mln ton, port Gdynia to 4,6 mln ton, port Szczecin i Świnoujście to 4,1 mln ton. Razem daje to ok. 11,9 mln ton rocznych zdolności przeładunkowych zboża. W 2023 roku w polskich portach morskich przeładowano rekordową ilość zboża tj. 9,3 mln ton.

Rolnicy wspierani są także w budowie silosów i magazynów zbożowych w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności. Daje to ponad 1 milion ton dodatkowej pojemności magazynowej. Dodatkowo rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi za dnia 14 marca br. *zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczegółowego przeznaczenia, warunków i trybu udzielania wsparcia w zakresie infrastruktury magazynowania służącej zwiększeniu odporności gospodarstw rolnych*

na kryzysy w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (Dz. U. poz. 393) wydłużono termin realizacji tego przedsięwzięcia przez rolników z 31 października 2024 r. do 30 czerwca 2025 r. Ograniczy to ryzyko niezrealizowania w terminie przedsięwzięć w zakresie infrastruktury magazynowej w wyniku np. problemów w terminowej realizacji zamówień spowodowanych dużym zapotrzebowaniem na tego typu budowle.

Biorąc pod uwagę skalę importu produktów rolnych z Ukrainy do Polski nie można zapominać o eksporcie towarów rolnych z Polski na Ukrainę. Wartość polskiego eksportu żywności do Ukrainy w 2023 r. była na poziomie 1 033 mln EUR (4,73 mld zł). Był to wzrost o 9,3% w porównaniu z 2022 r. Natomiast wartość importu towarów rolno-spożywczych z Ukrainy do Polski wyniosła około 1 690 mln EUR (7,76 mld zł), co oznaczało spadek o około 37% w stosunku do 2022 r. Saldo w handlu rolno-spożywczym z Ukrainą, nadal było ujemne, ale zmniejszyło się o ponad 60%, tj. do wartości -656 mln EUR (z -1 722 mln EUR w 2022 r.). Na szczególną uwagę zasługuje eksport produktów mlecznych z Polski w 2023 r. do Ukrainy, który wyniósł około 35 tys. ton, z czego najwięcej serów i twarogów (16,9 tys. ton), maślanek i jogurtów (7,6 tys. ton) oraz serwatki (5,1 tys. ton). Inną ważną pozycję w eksporcie do Ukrainy stanowią owoce mrożone, których w 2023 r. wywieziono ok. 3,1 tys. ton, z czego najwięcej mrożonych wiśni ok. 1,8 tys. ton.

Odnosząc się do kwestii związanych z Europejskim Zielonym Ładem, uprzejmie wyjaśniam, iż jest to strategia na rzecz wzrostu, ogłoszona w 2019 r., której celem jest przekształcenie UE w sprawiedliwe i prosperujące społeczeństwo żyjące w nowoczesnej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarce, która w 2050 r. osiągnie zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych. Strategia EZŁ nie formułuje konkretnych celów dla sektora rolnego, aczkolwiek wymienione w niej wyzwania dotyczą także rolnictwa, a dokument odnosi się do roli, jaką ten sektor powinien odegrać.

W 2020 roku KE opublikowała strategię: „Od pola do stołu” i w zakresie ochrony bioróżnorodności - dwa dokumenty, które uszczegółowiły kierunki działań, jakie powinny być obrane w sektorze rolnym, w celu wdrożenia założeń EZŁ. Z uwzględnieniem tych założeń przyjęte zostały przepisy dot. Wspólnej Polityki Rolnej

na lata 2023-2027, a na ich podstawie przygotowane zostały przez każde państwo członkowskie krajowe plany strategiczne dla Wspólnej Polityki Rolnej.

Obecnie – w związku z trudną sytuacją ekonomiczną, w jakiej znaleźli się rolnicy - toczą się prace na forum UE z udziałem państw członkowskich nt. możliwych zmian i uproszczeń w zasadach wdrażania przepisów Wspólnej Polityki Rolnej. MRiRW jest aktywnym uczestnikiem tej dyskusji. Przedstawiłem najważniejsze propozycje uproszczeniowe, zarówno te krótkoterminowe, jak i długoterminowe.

Wynikiem prowadzonej dyskusji nt. uproszczenia WPR i zmniejszenia obciążeń administracyjnych nakładanych na rolników, jest przygotowany przez KE projekt zmiany unijnego rozporządzenia 2021/2115 i rozporządzenia 2021/2116², mający na celu uproszczenie przepisów w zakresie warunkowości i ekoschematów. Podczas ostatniego posiedzenia unijnej Rady ds. rolnictwa i rybołówstwa w dniu 25 marca br., przedstawiciele państw członkowskich w ramach Specjalnej Komisji ds. Rolnictwa zatwierdzili ukierunkowany przegląd niektórych podstawowych aktów WPR zaproponowany przez Komisję Europejską w odpowiedzi na postulaty zgłaszane przez rolników. Przegląd ten dotyczy zmiany planów strategicznych WPR i ma na celu wprowadzenie m.in. uproszczeń, zmniejszenie obciążeń administracyjnych i zapewnienie większej elastyczności w zakresie zgodności z określonymi uwarunkowaniami środowiskowymi.

Zmiany zatwierdzone przez KE należy ocenić pozytywnie, gdyż usuwają i znacznie upraszczają, zgodnie z oczekiwaniami rolników, elementy Zielonego Ładu. W szczególności jest to:

- zniesienie ugorowania 4% gruntów ornych (norma GAEC 8) – od 2024 r. nie będzie obowiązku ugorowania 4% gruntów ornych, o ile państwo członkowskie jeszcze w tym roku ustanowi taki ekoschemat, za który rolnicy otrzymywać będą dodatkową płatność.

² projekt Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie (UE) 2021/2115 i (UE) 2021/2116 w odniesieniu do norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska, schematów na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt, zmian w planach strategicznych WPR, przeglądu planów strategicznych WPR oraz zwolnień z kontroli i kar.

- możliwość wyboru między dywersyfikacją a zmianowaniem (norma GAEC 7) – od 1 stycznia 2024 r., aby rolnicy mogli mieć wybór: albo stosować dywersyfikację upraw (tj. różne uprawy) albo zmianowanie (tj. określone następstwo upraw roślin). W przypadku wyboru dywersyfikacji upraw dla gospodarstw o powierzchni: (i) od 10 do 30 ha gruntów ornych wystarczy posiadać 2 uprawy, z tym że największa uprawa nie może stanowić więcej niż 75%; (ii) powyżej 30 ha gruntów ornych wystarczy posiadać 3 uprawy, z tym że największa uprawa nie może stanowić więcej niż 75%, a dwie uprawy główne więcej niż 95%.
- uproszczenia w normie dotyczącej obowiązku utrzymania okrywy glebowej (norma GAEC 6) - państwo członkowskie będzie miało swobodę w decydowaniu w jakim okresie roku ustanowić obowiązek utrzymania okrywy glebowej, co ułatwi rolnikom wykonywanie określonych zabiegów agrotechnicznych w dogodnym czasie.
- gospodarstwa do 10 ha użytków rolnych nie będą podlegały sankcjom związanym z realizacją norm środowiskowych (tzw. warunkowości). W praktyce oznacza to zwolnienie gospodarstw do 10 ha użytków rolnych z tych wymogów.

Zatwierdzone przez KE zmiany wychodzą naprzeciw postulowanym przez Polskę uproszczeniom oraz w dużej mierze odpowiadają na potrzeby rolników wyrażane podczas protestów, gdyż dotyczą takich wymagań, które mogą wpłynąć na ograniczenie produkcji i wzrost kosztów.

Z wyrazami szacunku

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Czesław Siekierski
/podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

1. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów – Departament Spraw Parlamentarnych